

ВИСНОВОК

до проєкту Закону про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу" щодо гарантування незалежності судових експертів (реєстр. № 16048 від 07.09.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації на своєму засіданні 06 жовтня 2026 року (Протокол № 181) розглянув проєкт Закону про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу" щодо гарантування незалежності судових експертів (реєстр. № 16048 від 07.09.2026), поданий народним депутатом України Власенком С.В.

Як зазначено в пояснювальній записці до законопроєкту його метою є системне забезпечення доступності, незалежності, неупередженості та своєчасності судових експертиз шляхом демонополізації судово-експертної діяльності, скасування надмірних адміністративних бар'єрів для її здійснення, запровадження єдиних об'єктивних вимог до компетентності експерта та забезпечення вільного вибору експерта або експертної установи відповідно до процесуального закону.

Проєктом Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про судову експертизу».

Законопроєктом пропонується, зокрема:

- визначити, що судово-експертну діяльність здійснюють судові експерти самостійно або як працівники чи залучені фахівці державних спеціалізованих установ, їх територіальних філій, експертних установ комунальної форми власності, інших юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми. Державні спеціалізовані установи, експертні установи комунальної форми власності, інші юридичні особи можуть здійснювати організаційне, матеріально-технічне та договірне забезпечення проведення судової експертизи. Висновок експерта підписується судовим експертом, який безпосередньо провів дослідження та несе персональну відповідальність за його зміст;

- передбачити, що Міністерство юстиції України забезпечує загальнодоступне інформаційне та методичне забезпечення діяльності судових експертів. Таке забезпечення не передбачає надання, підтвердження, зупинення чи припинення права на проведення судової експертизи, атестації судових експертів, видачі їм свідоцтв або ведення реєстру судових експертів;

- скасувати виключне право державних спеціалізованих установ на проведення криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз, зберігши обов'язок експерта відповідати спеціальним вимогам щодо

освіти, професійної кваліфікації, ліцензування або іншого дозволу, якщо такі вимоги встановлені законом для відповідної професії чи виду діяльності;

- встановити єдиний базовий критерій допуску до проведення експертизи: наявність спеціальних знань та не менше п'яти років професійної діяльності у відповідній сфері знань, а також визначити види такої діяльності, порядок обчислення стажу та способи його документального підтвердження;

- заборонити встановлення підзаконними нормативно-правовими актами додаткових дозвільних умов для проведення судової експертизи;

- виключити положення про Державний реєстр атестованих судових експертів, атестацію, тимчасове зупинення, поновлення і припинення права на проведення експертизи експертно-кваліфікаційними комісіями та самі експертно-кваліфікаційні комісії;

- запровадити обов'язок експерта до початку дослідження повідомляти про обставини, які можуть викликати обґрунтований сумнів у його компетентності, незалежності або неупередженості, зазначати у висновку відомості про сферу спеціальних знань і професійний досвід та надавати підтвердні документи на вимогу суду або суб'єкта залучення;

- врегулювати перехід до нової моделі: раніше видані свідоцтва не матимуть дозвільного характеру або переважної сили, але зможуть використовуватися як один із доказів спеціальних знань і професійного досвіду; відомості чинного реєстру підлягатимуть архівному зберіганню.

В межах предметів відання Комітету щодо запропонованих законодавчих змін зазначаємо наступне.

Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифри) в межах компетенції опрацювало проєкт Закону та повідомило про зауваження і пропозиції до нього.

Пунктом 3 розділу I проєкту Закону пропонується виключити з Закону України «Про судову експертизу» (далі – Закон № 4038) статтю 9, якою запроваджено створення та функціонування Державного реєстру атестованих судових експертів, тобто запропонованими нормами проєкту Закону передбачено припинення вказаного реєстру.

Також нормами проєкту Закону з Закону № 4038 запропоновано виключити статтю 16-¹, якою передбачено, що відомості про тимчасове зупинення та поновлення права на проведення судової експертизи за відповідною експертною спеціальністю вносяться до Державного реєстру атестованих судових експертів.

При цьому, пунктом 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону встановлено, що відомості Державного реєстру атестованих судових експертів передаються на архівне зберігання в порядку, визначеному законодавством.

Водночас, звертають увагу, що правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів з метою захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб під час створення, зберігання, оброблення та використання інформації у публічних електронних реєстрах

встановлює Закон України «Про публічні електронні реєстри» (далі – Закон № 1907).

При цьому, основні положення щодо перетворення, модифікації та припинення реєстрів визначені статтею 27 Закону № 1907.

Так, частиною першою статті 27 Закону № 1907 передбачено, зокрема, що реєстр перетворюється, якщо при регулюванні суспільних відносин, що виникають при вирішенні економічних, соціальних, правоохоронних або інших завдань, доцільною є зміна організації ведення реєстру та/або статусу реєстру у системі реєстрів відповідно до частини першої статті 6 цього Закону та/або об'єкта (об'єктів) реєстру, що може супроводжуватися зміною його назви та/або призначення відповідного реєстру і кола суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері такого реєстру, та/або інших чинників, зазначених у частині другій статті 26 цього Закону.

Реєстр припиняється, якщо при регулюванні суспільних відносин, що виникають при вирішенні економічних, соціальних, правоохоронних або інших завдань, втрачається публічний інтерес та публічне значення реєстрації об'єкта (об'єктів) існуючого реєстру.

Частиною другою статті 27 Закону № 1907 передбачено, що перетворення, модифікація та припинення реєстру здійснюються на підставі закону, згідно з яким створено відповідний реєстр. У таких випадках законом визначаються:

- 1) шлях (спосіб) та юридичні наслідки перетворення, модифікації та припинення реєстрів;
- 2) термін проведення та шляхи передачі реєстрової інформації, звернень, документів, програмно-апаратних засобів, включаючи засоби технічного і криптографічного захисту інформації;
- 3) права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері відповідних реєстрів під час перетворення, модифікації та припинення реєстрів;
- 4) порядок інформування громадськості та правоволодільців про юридичні наслідки перетворення, модифікації та припинення реєстрів.

Передача реєстрових даних та реєстрової інформації до Національного архівного фонду здійснюється в разі припинення реєстру. Усі документи, створені під час ведення реєстру до його перетворення або припинення, зберігають чинність протягом строку, на який їх було видано, і не підлягають заміні.

З огляду на зазначене, у проєкті Закону відповідно до вимог частини другої статті 27 Закону слід передбачити всі положення щодо припинення Державного реєстру атестованих судових експертів.

Також слід зазначити, що пунктом 2 розділу I проєкту Закону запропоновано частину третю статті 8 Закону № 4038 викласти в новій редакції та передбачити, що Міністерство юстиції України забезпечує загальнодоступне інформаційне та методичне забезпечення діяльності судових експертів.

Таке забезпечення не передбачає надання, підтвердження, зупинення чи припинення права на проведення судової експертизи, атестації судових експертів, видачі їм свідоцтв або ведення реєстру судових експертів.

Водночас, проектом Закону не врегульовано створення та функціонування реєстру судових експертів.

При цьому слід зазначити, що частиною третьою статті 4 Закону № 1907 встановлено, що виключно законом або іншим актом законодавства, згідно з яким створений реєстр, визначаються відомості, зазначені у частині другій статті 26 цього Закону (крім випадків, визначених статтями 40 і 41 цього Закону).

Так, згідно з частини другою статті 26 Закону № 1907 базовий реєстр створюється згідно із законом, в якому зазначаються:

- 1) повна та скорочена (за наявності) назва реєстру;
- 2) призначення реєстру;
- 3) назва держателя реєстру;
- 4) назва та/або вимоги до адміністратора;
- 5) вимоги до публічних реєстраторів;
- 6) вимоги до створювачів;
- 7) об'єкт (об'єкти) реєстру, порядок його (їх) реєстрації та ідентифікації;
- 8) джерела інформації відповідного реєстру;
- 9) види реєстрових даних, метаданих та візуальних, підтверджуючих ці дані, образів (матеріалів фото- та відеофіксації, скан-копій тощо);
- 10) спосіб (процес) створення створювачем інформації про об'єкт реєстру, у тому числі з використанням прикладних програмних інтерфейсів реєстрів;
- 11) строки внесення до реєстру інформації про об'єкти реєстру;
- 12) види та матеріальні форми документів, що створюються під час ведення реєстру, та спосіб їх обліку у складі такого реєстру;
- 13) фінансові джерела створення програмно-технічних засобів реєстру та право власності на них;
- 14) вимоги до ведення та адміністрування реєстру;
- 15) вимоги до інтеграції з Системою електронної взаємодії;
- 16) вимоги до обробки та захисту персональних даних, інших реєстрових даних та інформації;
- 17) джерела фінансового забезпечення функціонування реєстру;
- 18) форми і порядок оприлюднення та отримання реєстрової інформації, права та обов'язки користувачів;
- 19) перелік послуг реєстру та розмір плати за їх надання;
- 20) вимоги до системи управління ризиками та інформування суб'єктів інформаційної взаємодії і правоволодільців про порушення цілісності реєстрової інформації, її несанкціонованої обробки;
- 21) порядок обов'язкового інформування правоволодільця про запити будь-яких осіб щодо інформації про нього та належні йому майно, майнові, правові та інші спеціальні статуси, а також про збирання, оброблення, внесення такої інформації до відповідних реєстрів, її зміну та видалення;
- 22) дата початку функціонування реєстру.

Враховуючи викладене, проект Закону потребує доопрацювання в частині доповнення його положеннями щодо функціонування реєстру судових експертів, з урахуванням норм частини другої статті 26 Закону № 1907.

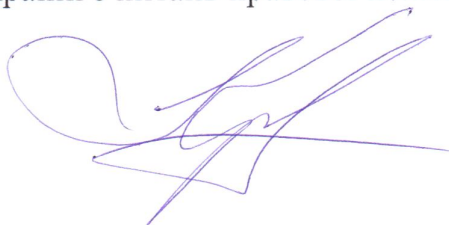
Народні депутати України – члени Комітету при обговоренні законопроекту зазначили про необхідність врахування висловлених зауважень та пропозицій.

Враховуючи наведене, за результатами обговорення Комітет ухвалив:

1. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань правової політики врахувати висловлені зауваження та пропозиції під час підготовки та розгляду проекту Закону про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу" щодо гарантування незалежності судових експертів (реєстр. № 16048 від 07.09.2026), поданого народним депутатом України Власенком С.В.

2. Направити Висновок Комітету про розгляд цього законопроекту до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Голова Комітету

М. КРЯЧКО